

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

TÜRKİYE’DE SAKİN ŞEHİR (CITTASLOW) KONUSUNDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERE YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ

Emel SAPMAZ¹

Doktora Öğrencisi

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-mail: esapmazz@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0003-2217-2076

Öz

Bu araştırmada, Türkiye’de 2010 - 2019 yılları arasında “Sakin Şehir” (Cittaslow) konusunda yapılan lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini YÖK ulusal veri tabanında www.tez.yok.gov.tr “Sakin/Yavaş Şehir”, “Sakin/Yavaş Kent”, “Cittaslow” ve “Slow City” anahtar kelimeleri yazılarak ulaşılan ve 2010 – 2019 yılları arasında yazılan bütün tezler, örneklemini ise çalışmada belirtilen ölçütlere uyan Türkiye’de yazılan ve erişime açık olan toplam 82 tez (yüksek lisans ve doktora) oluşturmaktadır. Lisansüstü tezler; tür, yayımlandıkları yıl, üniversite, enstitü, bilim dalı, konu alanı, inceledikleri şehir ve araştırma yöntemi gözönüne alınarak içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Toplanan veriler Excel ortamına aktarılmış, sonrasında tablolar haline getirilerek analizler tamamlanmış, frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; sakin şehir konusunda yapılan tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu, konuya

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ **Sorumlu Yazar:** esapmazz@yahoo.com

Atf (APA): Sapmaz, E., (2021), Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow) Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezler Yönelik Bir İçerik Analizi, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 13 (1): 70-87.

Lisans: Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır.

olan akademik ilginin yıllar geçtikçe arttığı ve en fazla tezin 2019 yılında yazıldığı, en çok Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde tez yazıldığı, yazılan tezlerin ağırlıklı olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde ve turizm anabilim dalında çalışıldığı görülmüştür. Sakin şehir konusunda yazılan tezlerin en çok sürdürülebilirlik/sürdürülebilir kent kavramıyla ilişkilendirildiği ve tezlerde genellikle Seferihisar'ın örneklem olarak ele alındığı tespit edilmiştir. Tezlerde en fazla alan araştırması ve tarama araştırmaları kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sakin Şehir Hareketi, İçerik Analizi, Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri.*

Alan Tanımı: *R00, R10*

A CONTENT ANALYSIS OF THE GRADUATE THESES WRITTEN ON CALM CITY (CITTASLOW) IN TURKEY

Abstract

This study aims to analyze the graduate theses written between 2010-2019 in Turkey on "Calm City" (Cittaslow). The study population is composed of all theses written between 2010-2019 and reached by the keywords "Calm/Slow City", "Calm/SlowTown", "Cittaslow" and "Slow City" on the Council of Higher Education national database www.tez.yok.gov.tr <<http://www.tez.yok.gov.tr/>>. The research sample is composed of 82 (master and doctoral) openaccess theses written in Turkey that meet the specified criteria. Content analysis was carried out on these theses based on their type, year, university, graduateschool, discipline, subjectarea, city underanalysis and research method. The data collected was transferred to Excel, tabulated, analyzed, and its frequency and percentages were calculated. The findings of the study demonstrate that a large majority of the theses written on calmcity is composed of master's theses; there has been an increased interest in this topicover the years; the highest number of theses were written in 2019; the highest number of theses were written in Mimar Sinan Fine Arts University; and the theses were predominantly written in programs under Graduate School of Social Sciences and in the Department of Tourism. It was observed that the theses on calmcity mostly focused on the concepts of sustainability/sustainable city and that Seferihisar was mostly chosen as the sample in these theses. Field research and survey research were the most used methods.

Key Words: *Cittaslow Movement, Content Analysis, Master and Doctoral Dissertations.*

JELCodes: R00, R10

1.GİRİŞ

İtalyanca “Citta” (şehir) ve İngilizce “Slow” (Sakin) kelimelerinden oluşan Cittaslow kelimesi, “Sakin Şehir” anlamında kullanılmaktadır. Hareketin temelleri 1999 yılında İtalya’nın Orvieto şehrinde Greve in Chianti, Orvieto, Bra ve Positano’nun belediye başkanları tarafından atılmıştır. Temeli kentsel yaşam kalitesini geliştirmek olan “Sakin Şehir” hareketi, küreselleşmeye ve tüketim odaklı hızlı yaşama karşı tabandan gelen bir tepki olarak sürdürülebilir kentsel gelişme bakımından alternatif bir yaklaşım sunmaktadır. Nüfusu 50.000’den az olan küçük yerleşimlerin üye olabileceği Birliğin, kuruluş tüzüğünde belirlediği kriterlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Kurulduğu ilk yıllarda sadece İtalya’dan kentlerin üye olduğu Birlik, zamanla önce Avrupa olmak üzere dünyanın birçok farklı noktasına yayılmıştır. Bugün 5 kıtada 30 ülkede 278 kent Uluslararası Sakin Şehirler Birliğine üyedir.

Türkiye ise sakin şehir kavramıyla 2009 yılında Seferihisar’ın sakin şehir unvanını almasıyla tanışmıştır. Üye sayısının artmasıyla birlikte hareketin bilinirliği de artmış, bu da akademik camianın konuya ilgi göstermesine yol açmıştır. Ancak sakin şehir konusunda yapılan tezlerin taranıp elde edilen bilgilerin sistematik ve kapsamlı incelemesini yapan bir araştırmanın olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte akademik birikimlerin belirli aralıklarla incelenmesi, o alandaki gelişimlerin, eğilimlerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından www.tez.yok.gov.tr sayfasında “Sakin/Yavaş Şehir”, “Sakin/Yavaş Kent”, “Cittaslow” ve “Slow city” anahtar kelimeleri tez başlıklarında ayrı ayrı taranarak elde edilen lisansüstü tezler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu çalışmanın Türkiye’de sakin şehir konusunda 2010-2019 yılları arasındaki 10 yılı kapsayan sürede yapılan çalışmaları belirli ölçütler açısından inceleyerek alan ile ilgili eğilimleri ortaya çıkaracağı, gelecekte yapılacak olan çalışmalar için hangi konularda ve ne tür araştırmalara gereksinim duyulduğunu belirlemede yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde öncelikle sakin şehir kavramı açıklanmakta, sonrasında ise sakin şehir konusunda ilgili literatür taramasına yer verilmektedir.

2.1.Sakin Şehir Kavramı

Küreselleşmenin anahtar kavramı olan hız, çoğu zaman teknolojinin kişilere sağladığı büyük bir olanak olarak tanımlanmış ve sağlayacağı yararlar öne çıkarılmıştır. Fakat hızın aynı zamanda yaşam kalitesini düşürme, kişisel ve kamusal iletişimi azaltma ve insanlar ile ekonomik sistem üzerinde hasar bırakma gibi ikincil etkileri de bulunmaktadır. Ancak hızın toplum, birey ve çevre üzerine çoğunluğu negatif olan bu ikincil etkileri göz ardı edilir (Carp, 2014: 1). Yerel ve kültürel değerlerin kaybolması, yiyeceklerin, mekanların, kültürlerin tektipleşmesi, biyoçeşitliliğin azalması bu etkilerden sadece birkaçıdır (Öztürk, 2012: 8). İşte küreselleşme ve beraberindeki hızlı yaşama bir tepki olarak İtalya’da ortaya çıkan yavaş akımı, günümüzün hızlı ve tüketim odaklı yaşam tarzının karşısına yavaşlığı esas alan alternatif bir yaşam biçimi getirmektedir. Yavaş akımının en önemli açılımı Yavaş Yemek (SlowFood) hareketidir. 1986’da Roma’daki İspanyol Merdivenleri’nde yapılan McDonalds açılışını, Carlo Petrini liderliğindeki bir grubun protesto etmesiyle başlayan yavaş yemek hareketi, 1989’da 15 ülkenin Yavaş Yemek Manifestosunu imzalamalarıyla resmi olarak kurulmuştur (Petrini ve Padovani, 2011: 109). Yavaş Yemek hareketi ilerleyen yıllarda turizmden medyaya birçok alanda yavaşlık felsefesinin benimsenmesine yol açmıştır. Sakin şehir hareketi de Yavaş Yemek akımından ilham alır ve en genel tanımıyla Yavaş yemek hareketinin kentsel alanlara uygulanması yaklaşımıdır. 1999 yılında İtalya’nın Greve in Chianti kenti Belediye Başkanı Paolo Saturnini’nin girişimleriyle İtalya’daki dört kent (Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano) belediye başkanları Orvieto kentinde bir araya gelerek Sakin Şehirler Birliğinin temelini atmışlardır (Knox, 2005).

Sakin şehir hareketi, küreselleşmenin şehirlerin dokusunu, şehir sakinlerinin yaşam tarzlarını homojenleştirmesini ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için kurulmuş bir kentler birliğidir (Knox ve Mayer, 2006). Sakin şehir hareketinin amaçları yaşam kalitesini yükseltmek, çevreyi korumak, kültürel çeşitliliği ve şehirlerin ayırtedici özelliklerinin korunmasını sağlamak, kentlerin homojenleşmesi ve küreselleşmesine karşı koymak şeklinde sıralanabilir (www.cittaslow.org). Nüfusu 50.000’in altında ve Birliğin tüzüğünde belirlenmiş kriterlerin en az %50’sini yerine getiren şehirler Sakin Şehirler Birliğine üye olabilmektedir.

Türkiye’de sakin şehir hareketi 28 Kasım 2009’da İzmir’in Seferihisar ilçesinin “Sakin Şehir” unvanı almasıyla başlamıştır. Bunun ardından 2011 yılında Taraklı (Sakarya), Yenipazar (Aydın), Gökçeada (Çanakkale) ve Akyaka (Muğla), 2012 yılında Perşembe (Ordu), Vize (Kırklareli) ve Yalvaç (Isparta) sakin şehir unvanı

almaya hak kazanmıştır. 2013'te Halfeti (Şanlıurfa), 2015'de Şavşat (Artvin), 2016'da Uzundere (Erzurum) ve 2017'de Eğirdir (Isparta), Gerze (Sinop) ve Göynük'ün (Bolu) sakin şehir statüsü kazanmasıyla birlikte sakin şehir sayısı 14'e; 2018'de Mudurnu (Bolu) ve 2019'da Köyceğiz (Muğla) ve Ahlat'ın (Bitlis) ve 2020'de Gündül'ün (Ankara) sakin şehir ilan edilmesiyle birlikte de Türkiye'deki sakin şehir sayısı 18'e çıkmıştır.

2.2.Literatür Taraması

Literatürde sakin şehirle ilgili çalışmaların çok farklı açılardan incelendiği görülmektedir. Knox (2005) kent planlaması ile mekanın sosyal inşası arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, küreselleşmenin getirdiği olumsuzluklara karşı bir tepki olarak ortaya çıkan sakin şehir hareketinin tarihçesini, kentlere sağladığı faydaları açıklamıştır. Knox ve Mayer (2006) yaptıkları çalışmada, 2 Alman sakin şehri Hersbruck ve Waldkirch'i incelemişler ve sakin şehir kriterlerinin, sürdürülebilirliğin çevre, ekonomi ve eşitlik sözcükleriyle tanımlanan '3E' (*Environment, Economy, Equity*) kavramı ile ilişkilendirilebileceğini belirtmişlerdir (2006: 327-328). Semmens ve Freeman (2012), Yeni Zelanda'da bir sakin şehir ile sakin şehir potansiyeli olan 2 kenti ele aldıkları çalışmada, derinlemesine görüşme yapmışlar ve sakin şehir kriterlerinin ekonomik büyüme, sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir turizmin amaçlarına olumlu yönde katkı sağladığını belirtmişlerdir. Servon ve Pink (2015) İspanya'daki 4 sakin şehri inceledikleri çalışmalarında, üyelik kriterlerini sağlayan şehirlerin bu harekete katılmak için başvurabileceğine aksine kriterlere uygun bir yaşam sürmeyen yerler için bu yaklaşımın uygun olmadığına vurgu yapmışlardır. Presenza vd (2015) turizm destinasyonu yönetimiyle ilgili olarak sakin şehrin kente sağladığı faydalar ve uygulamada karşılaşılan sorunları araştırdıkları çalışmalarında, İtalya'daki sekiz sakin şehir yöneticisiyle fokus grup çalışması yapmıştır. Brown ve Jeong (2018) çalışmalarında, Seferihisar ile Güney Kore'nin ilk sakin şehri olan Damyang kentinde yapılan uygulamaları, belirledikleri beş faktör üzerinden karşılaştırmıştır. Walker ve Lee (2019) ise çalışmalarında, Japonya'daki Kesenuma sakin şehrindeki yerel halk ve ziyaretçilerin sakin şehre ilişkin yaklaşımlarını görüşme, gözlem ve anket yardımıyla incelenmiş ve sakin şehri sürdürülebilir turizm gelişimi bağlamında ele almıştır.

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakacak olursak; Andarabi (2012) yaptığı çalışmada Seferihisar halkının sakin şehir kavramına ve turizme genel anlamda olumlu baktığı sonucuna ulaşmıştır. Coşar (2013) yine örneklem olarak Seferihisar'ı ele aldığı çalışmasında, yerel yönetim, yerel halk, ziyaretçiler ve konaklama işletmecileriyle görüşmeler yapmış ve ilçede sakin şehir üyeliğinden

sonra hem olumlu hem de olumsuz birtakım değişiklikler görüldüğü sonucuna varmıştır. Acar (2016) sakin şehir birliğine üye 10 kentte toplam 600 turistle anket yapmış ve turistlerin sakin şehri tekrar ziyaret etme niyetleri ile memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Sakin şehir üyeliğiyle birlikte kentte yaşanan dönüşümün yerel halk tarafından nasıl algılandığını ortaya koymaya çalışan çok sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir (Öztürk, 2012; Hatipoğlu, 2015; Toprak, 2018; Demir, 2019). Yine sakin şehir hareketini kentsel kimlik ve kamusal mekan bağlamında ele alan çalışmalar da mevcuttur (Onaran, 2013; Donat vd., 2016; Varol, 2019).

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, Türkiye’de sakin şehir konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılan betimsel bir araştırmadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada doküman incelemesiyle toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizinde metin içeriğinin incelenebilmesi için içeriğin kategorilere ayrılması ve kodlama işleminin yapılması gerekmektedir. Kategorileştirme işlemi, bir mesajın birimlere bölünerek önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Doküman analizi yöntemiyle toplanan veriler Excel programına aktarılmış, bu veriler tablollaştırılarak analizler tamamlanmış ve elde edilen kategoriler üzerinden yapılan incelemeler sonucunda frekans ve yüzdelikler hesaplanmıştır. Yüksek lisans ve doktora tezlerine yönelik oluşturulan kategoriler tez türü, tezin yayınlandığı yıl, yayınlandığı üniversite, enstitü, anabilim dalı, sakin şehri ilişkilendirdikleri konular, tezde incelenen sakin şehir ve tezde kullanılan araştırma yöntemleri olmak üzere sekiz başlıkta toplanmıştır. Kategorik çözümlenelerde yazarların tezlerde belirttikleri beyanlar esas alınmıştır.

Çalışma kapsamında Türkiye’de sakin şehir konusunda yazılan lisansüstü tezler YÖK Ulusal Veri Tabanı aracılığıyla tespit edilmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından www.tez.yok.gov.tr sayfasında “Sakin/Yavaş Şehir”, “Sakin/Yavaş Kent”, “Cittaslow” ve “Slow city” anahtar kelimeleri tez başlıklarında ayrı ayrı taranarak toplam 87 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bu 87 tezdten 4 teze erişim onayının olmadığı görülmüştür. İzinsiz tezler erişim kısıtlılığı ve analiz aşamasında zorluklara neden olacağı düşüncesiyle çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Çalışmaya dahil edilen tezlerde başlık, özet ve konularına dikkat edilmiş, ayrıca tezlerin içerikleri de incelenmiştir. Bu çerçevede çalışmanın doğrudan sakin şehir konusunda yazılan tezlerle ilgili mevcut durumu tespit

etmeye yönelik olmasından hareketle, konu başlığında sakin şehir kavramı geçmesine rağmen çalışmanın amacına hizmet etmeyen bir tez de yine kapsam dışında bırakılmıştır. Yapılan bu işlemlerden sonra ise araştırmanın örneklemini Türkiye’de yazılan ve erişime açık olan 82 lisansüstü tez oluşturmaktadır. İçerik analizi yöntemi ile doğru bir sınıflandırma yapabilmek amacıyla yüksek lisans ve doktora tezleri ayrılmıştır. Erişime açık olan toplam 82 tezden 69 yüksek lisans ve 13 doktora tezi incelenmiştir.

4.BULGULAR

Bu bölümde Türkiye’de 2010–2019 yılları arasında sakin şehir konusunda yazılmış lisansüstü tezler belirlenen kategoriler üzerinden incelenmiş ve bu tezlerin türe, enstitülerine, yıllara, üniversitelerine, bilim dallarına, konularına, tezde inceledikleri şehirlere ve son olarak tezde kullandıkları araştırma yöntemine göre dağılımları ele alınmıştır.

YÖK Tez Merkezi veri tabanında yapılan araştırmada sakin şehir konusunda yazılan ilk tezin 2010 yılında yazıldığı görülmektedir. 2010–2019 yılları arasında yazılan tezlerin 69’u yüksek lisans, 13’ü doktora tezidir. İncelenen tezlerin %72’si (n=59) Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde, %28’i (n=23) ise Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yapılmıştır. Sakin şehir konusunda yazılan tezlerin ağırlıklı olarak sosyal bilimler alanında yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında ilk yıllarda görece daha az sayıda tez yazılırken sonraki yıllarda bu sayının arttığı görülmektedir. Özellikle 2018 yılında toplam 12 lisansüstü tez yazılırken, bu sayının 2019 yılında büyük bir artış göstererek 30’a çıktığı görülmektedir.

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Yayınlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
2010	2	2,89	-	-
2011	1	1,44	-	-
2012	6	8,69	1	7,69
2013	3	4,34	1	7,69
2014	3	4,34	1	7,69
2015	2	2,89	2	15,38
2016	7	10,14	3	23,07
2017	7	10,14	1	7,69
2018	8	11,59	4	30,76
2019	30	43,47	-	-
Toplam	69	100	13	100

İncelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında söz konusu 82 tezin toplam 45 farklı üniversite bünyesinde yazıldığı saptanmıştır. Bu durum ülkedeki üniversite sayısının fazla olmasıyla da yakından ilişkilidir. Üniversiteler arasında en fazla tezin 6 adet teze Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde yazıldığı tespit edilmiştir. Bunu 4'er teze Karadeniz Teknik Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi izlemektedir. Tezler son yıllarda üniversitelere göre artış ve çeşitlilik göstermektedir. Konunun çok sayıda üniversite tarafından çalışılmasının bir nedeni de kendi il sınırları içinde sakin şehir bulunduran üniversitelerdeki araştırmacıların bu sakin şehri ele alarak çalışma yapmalarındır.

Tablo 2.Lisansüstü Tezlerin Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Bilim Dalları	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Turizm / Turizm İşletmeciliği / Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	14	20,29	4	30,77
Kamu Yönetimi / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	14	20,29	1	7,69
Mimarlık / Peyzaj Mimarlığı	12	17,39	3	23,08
İşletme	5	7,25	2	15,38
Sosyoloji	4	5,78	2	15,38
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	1	1,45	1	7,69
Çevre Bilimleri	2	2,90	-	-
Halkla İlişkiler	2	2,90	-	-
Şehir ve Bölge Planlama	2	2,90	-	-
Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler	2	2,90	-	-
İktisat/Maliye/Gayrimenkul Geliştirme /Bina Bilgisi/Grafik/Sosyal Çevre Bilimleri/Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri/Gastronomi ve Mutfak Sanatları/Kentsel Yenileme/Endüstri Ürünleri Tasarımı	10	14,5	-	-
Toplam	69	100	13	100

Sakin şehir konusunda yapılan tezlerin bilim dallarına göre dağılımına bakıldığında; tezlerin toplamda 24 farklı bilim dalında çalışıldığı görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar özellikle turizm, mimarlık ve kamu yönetimi alanlarında yoğunlaşmaktadır. Turizm alanında yapılan çalışmalarda sakin şehir sürdürülebilir turizm kavramıyla ilişkilendirilerek, turistlerin ve yerel halkın sakin şehir algısı, sakin kent üyeliğinin halkın yaşam kalitesini ne ölçüde etkilediği incelenmiştir. Mimarlık alanında yapılan tezlerde sakin şehirlerin kentsel yaşam kalitesi üzerine etkileri, sürdürülebilir mimari, üyelik sonrası dönemde kültürel mirasın korunması kapsamında kentte gerçekleştirilen uygulamaların incelendiği tespit edilmiştir. Kamu yönetimi alanında yapılan çalışmalarda ise üyelik kriterleri bazında kentte ne gibi değişimlerin yaşandığı, sakin şehir olmanın kente katkısı, sakin kent hareketine katılmanın kentsel kimlik ve kamusal mekanlar üzerindeki etkisi ağırlıklı olarak nitel araştırma yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerde Sakin Şehrin İlişkilendirildiği Konulara Göre Dağılım

Konular	Yüksek Lisans		Doktora	
Sürdürülebilirlik/Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma	18	26,09	3	23,08
Üyelik potansiyeli	9	13,04	1	7,69
Sürdürülebilir Turizm/ Turizm Gelişimi	8	11,59	3	23,08
Yerel Halkın Sakin Kent Algısı	8	11,59	1	7,69
Sürdürülebilir Mimari/Tasarım/Peyzaj	6	8,70	1	7,69
Kentsel Kimlik	6	8,70	1	7,69
Pazarlama / Markalama	5	7,25	1	7,69
Kentsel Yaşam Kalitesi	2	2,90	1	7,69
Kamusal Mekan	1	1,45	1	7,69
Ulaşım /Çevre /Halk Sağlığı /Coğrafya/Gayrimenkul	5	7,25	-	-
Toplam	69	100	13	100

Lisansüstü tezlerde sakın şehrin belli konular ile ilişkilendirilerek yazıldığı görülmektedir. Bu kapsamda, tezlerin yazıldığı konular üzerinden farklı kavramlara göre kategoriler oluşturulmuştur. Konu kategorileri “Sürdürülebilirlik/Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma, Üyelik Potansiyeli, Sürdürülebilir Turizm/Turizm Gelişimi, Yerel Halkın Sakin Kent Algısı, Sürdürülebilir Mimari/Tasarım/Peyzaj, Kentsel Kimlik, Pazarlama/Markalama, Kentsel Yaşam Kalitesi, Kamusal Mekan, Ulaşım/Çevre/Halk Sağlığı /Coğrafya/Gayrimenkul” olarak belirlenmiştir. Sakin şehir konusunda yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak sürdürülebilirlik kavramıyla ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda sakın şehir hareketinin ortaya çıkışı ve felsefesinin anlatıldığı, yurtdışındaki sakın kentlerdeki uygulamalar hakkında bilgi verildiği ve hareketin “Sürdürülebilirlik”, “Sürdürülebilir Kent” ve “Sürdürülebilir Kalkınma” kavramları çerçevesinde ele alınıp, sakın şehrin alternatif bir kalkınma modeli olup olmadığı konusunda tartışma yürütüldüğü görülmektedir. Sürdürülebilirlik kavramından sonra sakın şehir konusunda yapılan çalışmaların yoğunlaştığı konu sürdürülebilir turizmdir. Sakin şehri turizm ile ilişkilendiren çalışmalarda daha çok yerel halkın sakın şehir olgusu ve turizme yönelik yaklaşımlarının incelendiği görülmüştür.

Sakin şehir konusunda yapılan tezler incelendiğinde tezlerin çoğunluğunda konunun örnek olarak alınan şehir/şehirler üzerinden anlatıldığı görülmektedir. Bazı tezlerde birden fazla şehir incelendiğinden toplam sayı toplam lisansüstü tez

sayısını geçmektedir. Buna göre Türkiye'nin ilk sakin şehri olan Seferihisar'ın 27 yüksek lisans ve 10 doktora tezinde incelendiği görülmektedir. 2011 yılında sakin şehir unvanı kazanan şehirlerden Akyaka, Gökçeada ve Taraklı da Seferihisar'dan sonra en fazla incelenen sakin şehirler olmuştur. Bu şehirlerin ülkemizden sakin şehir hareketine katılan ilk şehirler olmaları ve bu nedenle yapılan değişimlerin sonuçlarının net bir şekilde görülebileceği ve halkın bu harekete daha aşına olduğu varsayımıyla daha fazla çalışmanın örneklemine oluşturmaları normal karşılanabilir. Ancak birçok sakin şehirle ilgili sınırlı sayıda çalışma yapıldığı göze çarpmaktadır.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerde İncelenen Sakin Şehirlerin Dağılımı

Tezlerde İncelenen Sakin Şehirler	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Seferihisar – İzmir	27	34,62	10	34,48
Akyaka – Muğla	9	11,54	3	10,34
Taraklı – Sakarya	6	7,69	2	6,90
Gökçeada – Çanakkale	6	7,69	2	6,90
Vize – Kırklareli	4	5,13	2	6,90
Halfeti – Şanlıurfa	4	5,13	2	6,90
Yenipazar – Aydın	3	3,85	3	10,34
Perşembe – Ordu	4	5,13	1	3,45
Yalvaç – Isparta	3	3,85	2	6,90
Uzundere – Erzurum	4	5,13	1	3,45
Şavşat – Artvin	2	2,56	1	3,45
Eğirdir – Isparta	2	2,56	-	-
Gerze – Sinop	2	2,56	-	-
Mudurnu – Bolu	1	1,28	-	-
Göynük – Bolu	1	1,28	-	-
Toplam	78	100	29	100

Yurtdışındaki sakin şehirlerin incelendiği ya da sakin şehir olgusunun uluslararası açıdan kıyaslandığı çok az çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalara Keleş (2019)'in Seferihisar ile Avusturya'nın Horn sakin şehrini üyelik kriterlerini sağlama açısından karşılaştırdığı çalışma ve Özmen (2016)'in İtalya'da bulunan dört kurucu sakin şehirde (Greve in Chianti, Orvieto, Positano ve Bra) ve Türkiye'deki yedi (Seferihisar, Taraklı, Yalvaç, Gökçeada, Vize, Yenipazar, Akyaka) sakin şehirde yerinde incelemeler ve görüşmeler yaptığı çalışma örnek gösterilebilir. Yine Atakara (2017) çalışmasında Kuzey Kıbrıs'ta bulunan Yeniboğaziçi bölgesinin Cittaslow unvanı ile yaşadığı değişimi paylaşmıştır. Bu konuda

ülkelerarası karşılaştırmaların yapıldığı ve yurtdışındaki sakin şehirlerin de incelendiği araştırmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılım

Araştırma Yöntemi	Yüksek Lisans		Doktora	
Nitel Araştırma Yöntemi-Alan Araştırması	24	34,78	4	30,77
Nitel Araştırma-Etnografik	1	1,45		
Nitel Araştırma-Örnek Olay İncelemesi	1	1,45	1	7,69
Derinlemesine görüşmeye dayanan verilerin değerlendirildiği nitel bir çalışma	-	-	1	7,69
Nitel araştırma-İz sürme yöntemi	1	1,45	-	-
İçerik analizine dayanan bir çalışma	1	1,45	-	-
Metin inceleme, gözlem ve görüşmelere dayanan karma bir yöntem	1	1,45	-	-
Belge inceleme ve alan araştırması	1	1,45	-	-
Belge inceleme ve yerinde inceleme	1	1,45	-	-
Belge inceleme ve görüşme	1	1,45	-	-
Nicel Araştırma Yöntemi-Tarama Araştırması	20	28,99	4	30,77
Karma yöntem. Nitel ve Nicel	9	13,04	3	23,08
Belge incelemeye dayalı bir çalışma	5	7,25	-	-
Yöntem ifade edilmemiş	3	4,35	-	-
Toplam	69	100	13	100

Sakin şehir konusunda yazılmış tezlerde hangi araştırma yöntemlerinin kullanıldığına bakarsak; ilk yıllarda yazılan tezlerde daha çok belgeye dayalı inceleme yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların genellikle sakin şehirlerin yönetimleri tarafından üyelikle birlikte kentte yapılan projelerin, etkinliklerin anlatıldığı ve bu anlamda belediyelerin internet sitelerindeki bilgilerle sınırlı olduğu söylenebilir. Ancak özellikle son yıllarda alan araştırmaları ve tarama araştırmalarının ağırlık kazandığı görülmektedir. 28 lisansüstü tezde alan araştırması yapıldığı ve bunların büyük çoğunluğunda yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat, gözlem gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. 24 çalışmada ise tarama araştırması yapıldığı ve bu araştırmalarda anket yoluyla veri toplandığı görülmektedir. Alan araştırmalarının özellikle sosyoloji ve kamu yönetimi bölümlerinde, tarama araştırmalarının ise turizm ve peyzaj mimarlığı bölümlerinde yapılan tezlerde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

Hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde nitel ve nicel çalışmaların dengeli olduğu görülmekle birlikte daha fazla alan araştırması yapılması gerektiği düşünülmektedir.

5.SONUÇ ve ÖNERİLER

Lisansüstü tezler, yazıldıkları alanla ilgili gelişmeleri ve eğilimleri ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Bu tezlerin incelenmesi o konuda gündemde olan veya çalışılmamış konuların belirlenmesi bakımından diğer araştırmacılara yol göstermektedir. Bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında www.tez.yok.gov.tr sayfasında “Sakin/Yavaş Şehir, Sakin/Yavaş Kent, Cittaslow ve Slow City” kelimeleri taranarak elde edilen ve erişime açık bulunan 82 adet teze ulaşılmış ve bu tezler içerik analizi yöntemiyle çeşitli kategorilerde incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sakin şehir konusunda 69 yüksek lisans ve 13 doktora tezi yazılmıştır. Yıllar itibariyle sakin şehir sayısı arttıkça yazılan tez sayısının da arttığı görülmektedir. Özellikle son yıllardaki artış dikkat çekicidir. 2019 yılında 30 tez yazılmıştır. En fazla tez Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde yapılmıştır. Tezlerin çoğunlukla Sosyal Bilimler Enstitüsünde çalışıldığı görülmekle birlikte, konu Fen Bilimlerinde de çalışılmaktadır. Sakin şehir konusunda en fazla turizm bilim dalında çalışma yapıldığı görülmektedir. Çalışmalar, turizmden sonra mimarlık, kamu yönetimi ve sosyoloji bilim dallarında yoğunlaşmaktadır.

Sakin şehir hareketinin tezlerde belli konular ile ilişkilendirilerek ele alındığı görülmektedir. Buna göre; sakin şehir kavramı en yoğun olarak sürdürülebilirlik/sürdürülebilir kentsel kalkınma konuları ile ilişkilendirilmektedir. Literatürde sakin şehir kriterlerinin sürdürülebilir kentleşme ilkeleriyle paralellik gösterdiği ve sakin şehir yaklaşımının alternatif bir sürdürülebilir kent modeli olduğuna ilişkin birçok çalışma bulunmaktadır. Şehirlerin daha çok turizm eksenli bir gelişim modeli benimsedikleri özellikle ekonomik gelirlerini turizmden sağlayan kıyı şeridinde bulunan sakin şehirlerin bu unvanı turizm faaliyetlerinde kendilerini tanıtmak için kullandıkları görülmektedir. En fazla tezin turizm alanında yazılmış olması da bu ilgiyi desteklemektedir. Turizm alanında yapılan çalışmalarda sakin şehir ile turizm arasındaki ilişkinin sürdürülebilir turizm bağlamında ele alındığı görülmektedir. Sakin şehir hareketinde asıl amaç turizm değildir. Ancak kentin harekete üye olmasıyla tanınırlığının arttığı ve bunun da turist sayısında artışa yol açtığına ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Bu noktada bazı çalışmalarda yerel halkın kentte turizmin gelişimine karşı yaklaşımlarının ve turizm ile sakin şehir hareketinin sürdürülebilirlik noktasında incelendiği görülmektedir. Yine sakin şehir olgusunun, turistler için tatil seçiminde ne ölçüde

bir motivasyon kaynağı olduğu, turist davranışlarına etkisi ve memnuniyet düzeylerinin araştırıldığı çalışmalar da bulunmaktadır.

Sakin şehir, yerel mimari kimliğe yaptığı vurgu ve bünyesinde barındırdığı mimari, kentsel tasarım ve peyzaj bağlamında iyileştirme amaçlı üyelik kriterleri ile sürdürülebilir mimarlık konusundaki potansiyeli nedeniyle çalışmalarda ele alınmıştır. Bu çalışmalarda sakin şehirlerin yerine getirmesi gereken kriterler ve sürdürülebilir mimarlık stratejileri karşılaştırılmış, benzeyen ve ayrılan yönleri ortaya çıkarılmıştır.

Sakin şehir hareketinin ana amacı yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektir. Bu nedenle kentin harekete dâhil olmasıyla kentsel yaşam kalitesinde ne gibi farklılıklar meydana geldiği çalışılan konular arasındadır (Öztürk, 2012; Hatipoğlu, 2015; Toprak, 2018; Demir, 2019). Ancak bu hareketin ülkemizde kısa bir geçmişe sahip olması, şehirlerde unvanı aldıktan sonra yaşanan gelişme ve değişimler hakkında genelleme yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle sakin şehirlerde uzun vadeli etkilerin değerlendirilmesi açısından belirli periyotlarla bu alanda yapılan çalışmaların sistematik incelemelerinin yapılması hareketin uzun vadeli sonuçlarını ortaya koymak açısından önem taşımaktadır.

Sakin şehir, şehrin tanıtımı ve çekicilik açısından bu unvana sahip kentlere önemli avantajlar sunmaktadır. Şehrin pazarlanabilmesi için katkı sağlamakta, aynı zamanda şehrin markalaşmasına da yardımcı olmaktadır. Şehir yöneticileri de bu unvandan yararlanmak istemektedirler. Ekincek (2014)'in yerli/yabancı 50 sakin şehir yöneticisiyle yaptığı anket sonuçlarına göre de yöneticilerin harekete katılmalarındaki en önemli amaç şehrin pazarlanmasıdır. Yine Aktepel (2019) 12 sakin şehir yöneticisiyle yaptığı görüşmelerde, yöneticilerin harekete katılmadaki öncelikli amaçlarının şehirlerin tanıtılması olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak sakin şehri pazarlama bakış açısından inceleyen çok az çalışma yapıldığı görülmektedir. Öte yandan Türkiye'de yapılan çalışmalarda yaygın görüşün genel olarak sakin şehir felsefesinin nüfusu 50.000'den az olan küçük şehirlerin gelişmesini olumlu yönde etkilediği ancak özellikle yerel halkın bilgi ve farkındalık düzeyinin istenen seviyede olmadığı çıkarımı gözönüne alındığında pazarlama ve markalaşma faaliyetlerinden etkili bir şekilde yararlanmak açısından sakin şehrin pazarlama ve markalama bakış açısıyla incelenmesinin büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmalarda incelenen şehirlere baktığımızda; Türkiye'nin ilk sakin şehri olan Seferihisar'ın 27 yüksek lisans ve 10 doktora tezinde ele alındığı görülmektedir. 2011 yılında sakin şehir unvanı kazanan şehirlerden Akyaka,

Gökçeada ve Taraklı da Seferihisar'dan sonra en fazla incelenen şehirler olmuştur. Son yıllarda yapılan akademik çalışmalarda farklı sakin şehirlerin incelendiği görülse de birçok sakin şehirle ilgili çok sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu durum hareketin farklı bakış açılarına yönelik olarak Türkiye'deki diğer sakin şehirleri de kapsamına alacak şekilde genel bir çalışma yapılmasının gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Hareketin Türkiye'deki uygulanabilirliği ve başarısı konusunda bir değerlendirme yapabilmek aynı zamanda şehirlerarası kıyaslama yapabilmek için farklı sakin şehirlerde araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmanın diğer bir bulgusu yurtdışındaki sakin şehirlerin incelendiği ya da sakin şehir olgusunun uluslararası açıdan kıyaslandığı çok az çalışma bulunduğudır. Bu nedenle ülkelerarası karşılaştırmaların yapıldığı ve yurtdışındaki sakin şehirlerin de incelendiği araştırmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

Araştırma yöntemi olarak ise tezlerde en çok alan araştırmasıyla tarama araştırmasının kullanıldığı görülmüştür. Son yıllarda saha çalışmalarına ilginin artması önem arz etmektedir. Bu konuda nitel ve nicel tekniklerin bir arada kullanıldığı karma yöntemin benimsendiği çalışmaların tercih edilmesi uygun olacaktır.

Yapılan çalışmalarda, özellikle hareketin başarısında yöneticilerin sakin şehre yönelik bakış açılarının önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır. Ancak sakin şehir yöneticilerinin harekete ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalar çok az olup (Ekincek, 2014; Akteveli, 2019), bu konuda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. İleride yapılacak çalışmaların bu konudaki literatürü zenginleştirmek amacıyla farklı sakin şehirlerde saha araştırmalarını kapsaması ve kentin paydaşları olarak niteleyebileceğimiz yerel halk, ziyaretçiler, işletmeciler, sivil toplum kuruluşları gibi farklı kesimleri de dahil edecek şekilde konuyu geniş bir perspektifte ortaya koyması oldukça önemlidir. Bu araştırmanın sakin şehir konusunda çalışma yapacak araştırmacılara rehber olması umulmaktadır.

KAYNAKÇA

Acar, Y. (2016). *Turistlerin Sakin Şehirleri Tercih Nedenleri, Memnuniyet Düzeyleri ve Tekrar Ziyaret Etme Niyetleri: Türkiye'deki Sakin Şehirlerin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Akteveli, E. (2019). *Türkiye Yavaş Şehirlerinde Belediye Başkanları: Yaklaşımlar, Uygulamalar ve Zorluklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Andarabi, F. F. (2012). *Cittaslow Markasına Sahip Şehirlerde Yerel Halkın Turizm Yaklaşımı Üzerine Bir Analiz: Seferihisar Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Atakara, C. (2017). *Sürdürülebilir Yerel Kalkınmada Belediyelerin Rolü: KKTC-Yeniboğaziçi Cittaslow (Sakin Şehir) Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Brown A., & Jeong, B. (2018). International Comparison and Implementation of Slow City Success Determinants: The Case of Damyang Slow City, South Korea, and Seferihisar Slow City, *Development and Society*, 47 (4), 613-632.

Carp, J. (2014). The Importance of "Slow" for Liveable Cities (Based on talks delivered in Milan and Genoa in April 2014).

Coşar, Y. (2013). *Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Programı, İzmir.

Demir, H. (2019). *Yerel Halkın Bakış Açısıyla Cittaslow (Sakin Şehir) Kavramı Ve Etkinliği: Yalvaç Ve Eğirdir Örnekleriyle Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Donat, O., & Savaş, Y. P. (2016). Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekanlara Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35(1), 115-126.

Ekincek, S. (2014). *Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine Ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hatipoğlu, B. (2015). Cittaslow: Quality of life and visitor experiences. *Tourism Planning & Development*, 12(1), 20-36.

Keleş, L. G. (2019). *Türkiye ve Avusturya'nın Yavaş Şehir Olgusuna Yaklaşımlarının Karşılaştırılması: Horn ve Seferihisar Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Knox, L. P. (2005). Creating Ordinary Places: Slow Cities In a Fast World. *Journal of Urban Design*, 10(1), 1-11.

Knox, L. P., & Mayer, H. (2006). Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World. *Journal of Urban Affairs*, 28 (4), 321-334.

Onaran, D. C. (2013). *Yavaş Şehirlerde Kentsel Kimlik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Özmen, A. (2016). *Tarihi "Cittaslow" Yerleşimlerinde Kentsel ve Mimari Koruma İlkeleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, S. (2012). *Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar in Turkey*. Master Thesis, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Petrini, C. & Padovani, G. (2011). Slow Food Devrimi: Arcigola'dan Terra Madre'ye: Yeni Bir Yaşam ve Yemek Kültürü (Çev: Ç. Ekiz). İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.

Presenza, A., Abbate, T., & Micera, R. (2015). The Cittaslow Movement: Opportunities and Challenges for the Governance of Tourism Destinations, *Tourism Planning & Development*, 12 (4), 479-488.

Semmens, J. & Freeman, C. (2012). The Value of Cittaslow As an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective. *International Planning Studies*, 17(4), 353-375.

Servon, L.J. & Pink, S. (2015). Cittaslow: Going Glocal in Spain. *Journal of Urban Affairs*, 37(3), 327-340.

Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Toprak, M. (2018). *Cittaslow İlanıyla Birlikte Sükûnetini Kaybeden Şehir: Taraklı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Varol, B. (2019). *Sakin Şehirlerin Kentsel Kimlik Üzerindeki Etkileri: Seferihisar Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Walker, T.B., & Lee, T.J. (2019). Visitor and Resident Perceptions of The Slow City Movement: The Case of Japan, *International Journal of Tourism Sciences*, 19:2, 112-127.

Uluslararası Sakin Şehirler Birliđi web sayfası. (2020).
www.cittaslow.org(10.05.2020)

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı. (2020).
www.tez.yok.gov.tr(15.05.2020)